

Prin educație pentru dezvoltare emoțională spre comunicare eficientă

Simona Androne, *doctorandă,*
Catedra de științe ale educației,
UPS „Ion Creangă”

Abstract

It is a well recognized fact that a society is built on interpersonal relationships - social communication induced by emotional experience, but, as a social phenomenon, the educational activity can also be achieved through emotion-based communication. Considering the contemporary society, there is a remarkable increasing demand of education, as well as a more incisive necessity to increase the education efficiency, a fact that has generated the reconceptualization of the educational activities contents, aiming at forming human personalities able to integrate themselves in the society in accordance with its immediate needs and to be able to adapt successfully to the inevitable changes that might come to pass, by increasing the level of emotional intelligence.

Keywords: *effective communication, emotional intelligence, emotional management, emotional competences, management of interpersonal relationships.*

În condițiile societății contemporane și ale modernizării sistemului de învățământ, prioritate au nu atât informațiile pe care le achiziționează educații, ci competențele sociale, care facilitează adaptarea la mediul în continuă schimbare, deținând un rol semnificativ în adaptarea și dezvoltarea echilibrată a personalității în vederea afirmării de sine, pe ansamblu. Cetățenii societății contemporane, în mileniul

III, au nevoie tot mai mult de competențe emoționale, pentru adaptarea la noile schimbări de ordin social, economic și cultural.

Organismele internaționale (UNICEF, UNESCO, OMS, ONU etc.) acordă o atenție deosebită *educației pentru dezvoltare emoțională și sănătate mintală*, aceasta fiind factorul predictiv pozitiv nu numai pentru realizările academice, succesele școlare, ci mai ales pentru experiențele productive ce aduc satisfacții, integrare pe piața muncii, dezvoltarea unei cariere de succes, reușita în căsnicie și în relațiile cu ceilalți. Se constată că spectacolul emoțiilor a produs dintotdeauna un interes considerabil, stimulând comunicarea socială [8]. Inteligența emoțională permite gestionarea corectă a emoțiilor, dezvoltă capacitatea de a alege modalitatea corectă de comunicare într-o anumită situație, ceea ce, pentru activitatea didactică, are o valoare extremă. Este foarte important să ținem cont de: *ce comunicăm; cum comunicăm; când comunicăm; unde comunicăm; cui comunicăm*, deoarece, după cum relevă cercetătorul V. Pâslaru, „Omul comunicând se comunică. Comunicarea nu este numai transmitere de informații, dar și de atitudine” [13]. Constatăm că educația se produce prin atitudini, care sunt în același timp și valori. În acest context, deducem că promovarea valorilor culturii emoționale și educația pentru dezvoltare emoțională facilitează sporirea nivelului de educație, eficientizând comunicarea.

Comunicarea pedagogică este cheia soluționării și prevenirii multitudinii de probleme ale dezvoltării sociale, orientată spre valorile păcii și ale stabilității, pentru participarea eficientă la construcția socială. Din aceste considerente, educația pentru dezvoltare emoțională stimulează dezvoltarea personală, asigurând respectul pentru unicitatea, nevoile și interesele fiecăruia, acordarea de oportunități egale și acces, precum și formarea unor personalități autonome, capabile de a alege și a decide, tolerante, responsabile, creative și flexibile, favorizând astfel realizarea dezideratului educației contemporane – integrarea socială de succes a personalității umane. Integrarea copilului în colectivitate devine un indicator și condiție esențială a valorificării optime a potențialului său. Instituțiile de învățământ devin astfel unul din factorii-cheie ai dezvoltării copilului la diferite perioade de vârstă. Copilul se descoperă din ce în ce mai mult pe sine, realizând că nu este identic cu ceilalți, conștientizează că propriile acțiuni (comportamente) produc anumite reacții în mediul lui de viață. Tot ceea ce face, ce spune și realizează copiii se exprimă în anumite atitudini. Copilul se joacă, participă la acțiunile celorlalți, relaționând cu ei. Toate acestea îi creează satisfacție, bucurii, care se exprimă în trăiri intense pe plan afectiv.

Această condiție determină necesitatea analizei și dezvoltării curriculumului din perspectiva contribuției acestuia la formarea inteligenței emoționale. În acest sens, prin finalitățile și activitățile educaționale realizate în instituțiile de învățământ, se urmărește dezvoltarea competențelor socioafective, care pot deveni un instrument valoros în viața copiilor. Elevii se integrează tot mai activ în mediul social și cultural din care fac parte, asimilând modele de viață afectivă, inclusiv prin analiza experiențelor emoționale. Solicitățile complexe și diversificarea mediului social determină dezvoltarea personalității.

Observăm că atât conținuturile clasice, cât și noile dimensiuni ale educației, prin raporturile de interdependență și complementaritate, conferă procesului educativ caracter complex și dinamic, determinând renovare și dezvoltare curriculară, solicitând formarea personalității umane în baza unui sistem de valori ale culturii emoționale și achiziția unor strategii adaptative ce i-ar asigura integrarea socială eficientă în orice grup social.

Astfel, incursiunea în evoluția termenului *emoție* prezintă anumite curiozități etimologice, care lasă să înțelegem semnificațiile de suprafață și profunzime ale conceptului. Semnificația primară a conceptului se referea la comportamentul colectiv de tip moral – *neliniște* sau *agitație* etc. –, apoi se înregistrează absența acestuia până în epoca clasică. În franceză (Larousse, 1870), termenul *emoție* semnifica *excitare, tulburare de natură fizică și morală*. *Emotion* în limba engleză (Oxford, 1933) prezintă semnificații noi de *mișcare* și *pasiune*. Ultimul termen (*pasiune*) a apărut în Grecia Antică, având semnificația de „dispoziție fizică și morală”, mai târziu se extinde la semnificația de „afecțiune”. Astăzi termenul *emoție*, potrivit unor studii experimentale realizate de Fridja, Markam, Sato și Wiers (1995) asupra a 11 naționalități, cel mai des se asociază cu termenii *bucurie, tristețe, furie* și *dragoste*. Cercetările actuale definesc emoția ca „stare afectivă” cu două caracteristici principale, *plăcere* sau *durere*, fiind în măsură să identifice atât circumstanțele, cât și motivele care furnizează anumite trăiri afective. Aristotel este primul autor de cultură occidentală care examinează sistematic problema emoțiilor, subliniind ideea că oratorul trebuie să știe a-și emoționa audiența.

Grădinița este prima experiență afectivă de socializare a copilului, ce constituie un cadru nou pentru copil, prin dimensiunile și conținuturile sale, prin activitățile variate, noi și interesante, prin metamorfoze de o coloratură afectivă intensă și un dinamism nestăvilat. Adaptarea la noul mediu este de

lungă durată, cu progrese și regrese, cu eforturi perseverente și de durată, atât din partea copiilor înșiși, cât și a adulților care-l susțin.

În societatea contemporană educația oferă oamenilor oportunități, indiferent de genul acestora. Din aceste rațiuni, educația trebuie privită drept strategie socială de asigurare a șanselor. Problema educației pentru dezvoltare emoțională devine deosebit de actuală, reprezentând una din dimensiunile prioritare necesare pentru asigurarea dezvoltării durabile a societății (Declarația Mileniului, ONU, 2000) [1].

Învățământul contemporan prevede proiectarea/realizarea activității educative centrate pe copil, în funcție de: (a) nevoile emoționale individuale ale educatului și (b) necesitatea stimulării evoluției permanente a potențialului intelectual prin dezvoltarea afectivă. Activitățile principale care trebuie promovate și susținute la orice vârstă școlară sunt comunicarea, jocul și învățarea socială. Educatorul are libertatea de a alege strategiile educaționale ce corespund cel mai bine exigențelor educației centrate pe cel ce învață. În acest sens, respectarea particularităților individuale, a ritmului propriu de învățare și valorificarea potențialului fiecărui copil reprezintă cerințe esențiale ale educației la ora actuală.

Sistemul de învățământ asigură socializarea educaților, care poate deveni garantul de realizare a drepturilor, al unei existențe demne, al dezvoltării individuale, al participării active la viața publică. Vârsta școlară este cea mai importantă și sensibilă pentru dezvoltarea psihosocială a personalității, rațiuni din care educația pentru dezvoltare emoțională în perioada vizată necesită o deosebită atenție.

Din rațiunile menționate, *inteligenta emoțională* este o totalitate de competențe, ca: *autocontrol, gândire liberă, empatie, conștiinciozitate, optimism, asertivitate, toleranță, colaborare, inițiativă*, care susțin gestionarea emoțiilor și, în consecință, succesul individului în toate activitățile întreprinse. Dezvoltarea inteligenței emoționale conduce la formarea capacităților pentru un stil de viață sănătos, prin perfecționarea sănătății fizice, afectiv-emoționale și mental-spirituale, ceea ce demonstrează faptul că asupra sănătății mintale are impact pozitiv/negativ calitatea vieții individului.

Educația pentru dezvoltare emoțională este o nouă dimensiune a educației, ce vizează formarea-dezvoltarea optimă a coeficientului de emoționalitate (EQ), exprimată prin atitudini responsabile față de propriile stări afective, reflectate în comportamente comunicative rezonante ce derivă din sistemul individual al valorilor inteligenței emoționale, măsurabile la nivelul competențelor emoționale, asigurând performanța academică (IQ), sănătatea mintală și integrarea.

În concluzie, interesul pentru dezvoltarea inteligenței emoționale este stimulat de tendințele de reconsiderare a finalităților educației pentru dezvoltare emoțională din perspectiva asigurării sănătății

mentale: (a) inițiativele curente la nivel european de instituționalizare și dezvoltare a educației în spiritul promovării culturii emoționale în învățământ; (b) interesul sporit pentru abordarea unor teme specifice problematicii educației pentru dezvoltare emoțională, interesul manifestat, în diverse ocazii, de cadrele didactice sau de alți actori ai sistemului educațional față de dezvoltarea conținuturilor și a finalităților educației pentru dezvoltare emoțională la orice treaptă a sistemului de învățământ.

Bibliografie

1. Chabot D., Chabot M. (2005), *Pedagogie emotionnelle, ressentir pour apprendre*, Quebec. 280 p.
2. Cucuș C. (2002), *Pedagogie, Polirom, Iași*. 245 p.
3. Cojocaru-Borozan M. (2011), *Teoria și metodologia dezvoltării culturii emoționale a cadrelor didactice*. Teză de doctor habilitat în pedagogie, Chișinău. 350 p.
4. Faber A., Mazlish E. (2008), *Comunicarea eficientă cu copiii (acasă și la școală) – ediția a III-a*, Curtea Veche, București. 245 p.
5. Goleman D. (2001), *Inteligența emoțională*, Curtea Veche, București. 370 p.
6. Luminet O., Lenoir V. (2006), *Alexithymie parentale et capacites emotionnelles des enfants*, Presses Universitaires de France, *Enfance*, no 4/2006, p. 335-356.
7. Macavei El. (2001), *Pedagogie*, Editura Aramis, București. 280 p.
8. Robu M. (2008), *Empatia în educație. Necesități pedagogice moderne*, EDP „Publishing Hous”.
9. Rocco M. (2005), *Creativitate și inteligență emoțională*, Polirom, Iași. 320 p.
10. Rogers C.R. (1968), *Le developpement de la personne*, Bordas, Paris, 1968, p. 237-245.
11. Rime B. (2008), *Comunicarea socială a emoțiilor*, Editura Trei, București.
12. Sillamy N. (1998), *Larousse. Dicționar de psihologie*, Univers Enciclopedic, București. 2005 p.
13. Pâslaru V. (2013), *Introducere în teoria educației literar-artistice*, Chișinău, ARC. 260 p.